

**K zmanjševanju razširjenosti kajenja in vpliva tobačne industrije
lahko prispevamo vsi.
Podprite učinkovite ukrepe
za zmanjševanje kajenja v Sloveniji.**

Pozivamo vas:

ZDRAVSTVENI DELAVCI,

da se pridružite našim prizadevanjem za zmanjševanje kajenja in v okviru vašega rednega dela posvetite posebno pozornost kajenju med vašimi pacienti in svetovanju za opuščanje kajenja, še posebej pri mladih mamica in očetih ter bodočih starših. Učinkovit je že kratek posvet o nevarnostih kajenja in pomenu opustitve kajenja.

PEDAGOŠKI DELAVCI,

da z izvedbo različnih aktivnosti in vsebin za učence, dijake in starše prispevate k osveščenosti in znanju učencev, dijakov, njihovih staršev in šolskih delavcev o tej temi.

NOVINARJI,

da z objavami prispevkov v medijih in s prisotnostjo na potekajočih aktivnostih prispevate k povečani osveščenosti in znanju različnih skupin javnosti o tej temi.

POSAMEZNIKI,

da z zaznavanjem kršitev, opozarjanjem in spoštovanjem zakonodaje ter sodelovanjem pri različnih aktivnostih prispevate k zmanjševanju števila obolelih in umrlih oseb zaradi rabe tobaka.

KADILCI,

da si prisluhnete in prepoznate vzroke, zaradi katerih sežete po cigareti ter zadovoljite svojo potrebo po sproščenosti, samozavesti, umirjenosti na drug, zdrav način.

NEKADILCI,

da spodbujate kadilce na njihovi poti odvajanja od kajenja.

Za bolj zdravo družbo!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

NO EXCUSE

Mladinska zveza Brez izgovora

SLOVENSKA ZVEZA ZA
JAVNO ZDRAVJE, OKOLJE
IN TOBAČNO KONTROLO

NVO varujejo naše zdravje

Avtorji:

Nataša Blažko, Ministrstvo za zdravje RS

Tomaž Čakš, Nacionalni inštitut za javno zdravje

Marijan Ivanuša, Urad Svetovne zdravstvene organizacije v Sloveniji

Helena Koprivnikar, Nacionalni inštitut za javno zdravje

Mihaela Lovše, Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo

Jan Peloz, Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija

Vesna-Kerstin Petrič, Ministrstvo za zdravje RS

Oblikovanje:

Kati Rupnik

Slika na naslovnici: SZO

Leto 2015 - 2. posodobljena izdaja

**USTAVIMO
MARKETING
TOBAČNE
INDUSTRIJE**

Držimo niti v svojih rokah!

Raba tobaka pomeni zasvojenost, številne bolezni, slabšo kakovost življenja in pogosto tudi prezgodnjo smrt.

Večina prebivalcev Slovenije je nekadilcev, vseeno pa kadi skoraj vsak četrti odrasli prebivalec Slovenije. S kajenjem večinoma začnejo mladostniki in mladi odrasli. 4 od 10 15-letnikov v Sloveniji so že kdaj kadili, skoraj vsak osmi pa kadi vsaj enkrat na teden ali pogosteje. Tobak povzroča številne bolezni, zaradi katerih umreta dve tretjini kadilcev. V Sloveniji zaradi bolezni, povzročenih s kajenjem, vsako leto umre skoraj 3.600 oseb, od tega četrtina pred 60. letom starosti.

Vsak sedmi 15-letnik in vsaka osma 15-letnica kadi vsaj enkrat na teden ali pogosteje, večinoma vsak dan.

Vsak dan zaradi bolezni, povzročenih s kajenjem tobaka, umre 10 prebivalcev Slovenije.

Vsaka peta smrt zaradi raka v Sloveniji je posledica raka pljuč, ki ga v 90 % povzroči kajenje tobaka.

Tobačna industrija potroši milijarde evrov za marketing tobačnih izdelkov.

Najpomembnejša ciljna skupina tobačne industrije so mladostniki in mladi odrasli, saj prav ti začnejo kaditi in nadaljujejo do rednega kajenja. Po 25. letu skoraj nihče več ne začne kaditi.

Tobačni izdelki so danes široko dostopni in jih lahko vsakdo in enostavno kupi - tudi mladostniki - kar je nesprejemljivo, saj so to izdelki, ki uporabnika zasvojijo ter imajo obsežne in hude posledice za posameznika in družbo.

Edina, ki ima dobiček od tobačnih izdelkov, je tobačna industrija.

Ta si prizadeva pridobiti čim več novih kadilcev med mladimi. Ogromno denarja vlaga v to, da prepričuje mlade, da je kajenje "kul". Ko pa mlad človek postane zasvojen, postane njihov redni kupec. Poleg tega si tobačna industrija zelo prizadeva, da bi čim manj kadilcev opustilo kajenje. Tobarna podjetja imajo širok nabor različnih izdelkov, zato zanje ni pomembno, katerega kadilci kadijo. Zanje je pomembno le, da kadijo.

Za družbo brez tobaka

Kajenje tobaka povzroča veliko breme bolezni in prezgodnjih smrti, kar predstavlja znatne stroške za posameznika, zdravstveni sektor in celotno družbo. Okvirna konvencija Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) o nadzoru nad tobakom je mednarodna pogodba, ki poziva vlade vseh držav, da aktivno zaščitijo svoje prebivalce pred škodljivimi učinki tobaka. Konvencija nudi pravno osnovo za sprejem ukrepov v državah, ki so pristopile h konvenciji, torej tudi v Sloveniji. Tudi Globalni akcijski načrt za preprečevanje in nadzor nenalezljivih bolezni 2013–2020 vključuje cilj s področja tobaka, saj je tobak eden najpomembnejših dejavnikov za razvoj teh bolezni. Prostovoljni cilj, h kateremu so pristopile države, je 30-odstotno zmanjšanje deleža kadilcev med osebami starimi 15 let in več. Poleg tega so se z Ašgabadsko deklaracijo leta 2013 članice evropske regije SZO zavezale, da bodo okrepile svoja prizadevanja za izvajanje konvencije in si prizadevale za družbo brez tobaka.

Družba brez tobaka pomeni, da z ukrepi omejevanja rabe tobačnih izdelkov dosežemo, da manj kot 5 % odraslih uporablja tobačne izdelke. To ni ukrep prepovedi tobačnih izdelkov.

Cilj družbe brez tobaka so si že zastavile Nova Zelandija in Irska za leto 2025, Škotska za leto 2034 ter Finska in Norveška za leto 2040.

Ukrepi za omejevanje rabe tobaka rešujejo življenja ter izboljšujejo zdravje in kakovost življenja.

K spremembam nas zavezuje tudi nova evropska direktiva, ki prinaša vrsto pomembnih ukrepov nadzora nad tobakom.

To so uvedba velikih, kombiniranih slikovno besedilnih zdravstvenih opozoril in sprememba splošnih opozoril na embalaži tobačnih izdelkov, prepoved značilnih arom (npr. mentol, sadne, sladke in druge arome) in določenih drugih dodatkov v cigaretah in tobaku za zvijanje, strožji ukrepi za preprečevanje ponarejanja in nezakonite prodaje tobačnih izdelkov na daljavo (npr. preko interneta) in nekateri ukrepi glede varnosti in kakovosti elektronskih cigaret idr. Pri nekaterih ukrepih se lahko država odloči za strožje omejitve tobačne industrije.

Potrebujemo dodatne učinkovite ukrepe nadzora nad tobakom.

V Sloveniji smo že uvedli vrsto učinkovitih ukrepov za zmanjšanje razširjenosti in posledic kajenja, zadnjega leta 2007, ko smo uvedli prepoved kajenja v zaprtih javnih in delovnih mestih. Z ukrepom smo pomembno zmanjšali izpostavljenost prebivalcev tobaknemu dimu. Pomembno je, da čim prej uvedemo dodatne ukrepe za omejevanje tobačne industrije.

Vse države si prizadevajo za čim bolj učinkovit nadzor nad tobakom.

V zadnjem obdobju Slovenija na področju nadzora nad tobakom zaostaja za drugimi evropskimi državami.

Ministrstvo za zdravje RS prepoznava kajenje tobaka med mladimi kot enega ključnih izzivov za prihodnje delo.

Mladoletniki kljub starostni omejitvi za nakup tobačnih izdelkov zlahka pridejo do tobačnih izdelkov.

Oglaševanje tobačnih izdelkov na prodajnih mestih je v Sloveniji obsežno. V številnih urbanih okoljih so prodajna mesta tobačnih izdelkov posejana gosteje kot prodajna mesta živil.

Še vedno so določene vrste tobačnih izdelkov (npr. drobno rezani tobak) cenejše kot druge in kadilce spodbujajo k prehodu na cenejše oblike kajenja namesto k opustitvi kajenja.

Do sredine leta 2016 mora Slovenija uskladiti zakonodajo z novo evropsko direktivo na tem področju. Čim prej moramo uvesti tudi dodatne učinkovite ukrepe, ki bodo prebivalce zaščitili pred tobakom, kot na primer:

- redno in znatno zviševanje obdavčitve in cen tobačnih izdelkov,
- uvedba primerljivih stopenj in zvišanje trošarin za vse različne vrste tobačnih izdelkov, s čimer bi zmanjšali razlike v obdavčitvi in cenah med njimi,
- popolna prepoved oglaševanja in razstavljanja tobačnih izdelkov brez izjem,
 - uvedba enotne embalaže tobačnih izdelkov,
 - ureditev maloprodajnega trga tobačnih izdelkov,
 - poostreitev nadzora nad izvajanjem zakonodaje.

Škodljivi izdelki z nikotinom

Tobačna industrija je zelo inovativna pri tem, kako ljudi, predvsem mlade, čim prej zasvojiti z nikotinom. V nekaterih državah so na trgu različni izdelki z dodanim nikotinom (sladkarije, različne pijače, celo voda). Vsak izdelek, ki vsebuje nikotin, lahko vodi v zasvojenost. Ti izdelki lahko predstavljajo prvo stopnico na poti do rabe tobačnih izdelkov. Industrija nekatere tovrstne izdelke, predvsem elektronske cigarete, ponuja kot varnejšo alternativo tobačnim izdelkom. Varnost teh izdelkov je vprašljiva, saj poleg nikotina, vsebujejo še druge škodljive, strupene, dražilne in rakotvorne snovi.

Izdelki z dodanim nikotinom vodijo v zasvojenost.

Elektronske cigarete niso varni izdelki, saj vsebujejo zdravju škodljive snovi. Varnost dolgoročne rabe elektronskih cigaret ni znana.

Elektronske cigarete niso dokazano učinkovite pri opuščanju kajenja. Priporočamo rabo dokazano varnih in učinkovitih izdelkov, ki so na voljo v lekarnah ali jih predpiše zdravnik na recept.